

Tegen wildschade zijn duurdere methoden het effectiefst

Wees wild te slim af

Wildschade vormt een toenemend probleem in diverse akker- en tuinbouwgewassen. Ganzen, smienten en roeken veroorzaken de meeste schade. De aantallen van deze wildsoorten nemen toe. Bovendien zijn genoemde soorten straks in de nieuwe Flora- en faunawet niet meer bejaagbaar. Voor de telers geldt slechts een remedie: 'Wees wild te slim af'.

Het PAV in Lelystad heeft een studie uitgevoerd naar wildschade. Hieruit blijkt dat van 1993 tot 1997 de totaal door het Jachtfonds uitgekeerde bedragen aan wildschade zijn toegenomen van

5 tot 8 miljoen gulden. Hierbij wordt onder wild verstaan de in het wild levende dieren waarop men jaagt. Ratten en muizen behoren dus niet tot het wild, maar worden beschouwd als ongedierte. Wildschade is schade aan het gewas door wild veroorzaakt.

Vergoeding door Jachtfonds

Het Jachtfonds geeft een financiële tegemoetkoming als het heeft geconstateerd dat de grondgebruiker en de jachthouder al het mogelijke hebben gedaan om wildschade te voorkomen. Verder dient de schade aangericht te zijn door plotseling invallend trekwild zoals ganzen of door wildsoorten waarvoor een algeheel jachtverbod geldt zoals rotganzen en roeken. Het Jachtfonds betaalt in beginsel geen vergoeding wanneer de schade is aange-

Ganzen veroorzaken met 4,6 miljoen gulden de meeste schade, vooral in grasland. (Foto Ekoland)

richt door kraai-achtigen, vossen, konijnen en houtduiven. Bij wild- of vogelschade heeft een grondgebruiker alleen recht op schadevergoeding als hij voldoende voorzorgsmaatregelen heeft getroffen.

Schade door ganzen

Gemiddeld is door het Jachtfonds over de laatste vijf jaar circa 6 miljoen gulden per jaar uitgekeerd. Hiervan neemt Friesland de helft voor zijn rekening, gevolgd door de kustprovincies Zeeland, Noord-Holland en Groningen, elk rond de 10%. In Limburg en Utrecht wordt minder dan 2% schade uitgekeerd. Ganzen veroorzaken met 4,6 miljoen gulden de meeste schade, gevolgd door smienten en roeken met 0,5 respectievelijk 0,4 miljoen gulden. In het kaartje zijn deze gegevens per provincie af te lezen. Veruit de meeste wildschade wordt veroorzaakt in grasland, de lievelingskost van ganzen en smienten. Het gaat hierbij om 13.000 hectare, hetgeen overeenkomt met 92% van het totaal areaal waarop uitgekeerd is. De schade aan overige gewassen is hierbij wat areaal betreft verwaarloosbaar, maar per hectare is de financiële schade groter. Bij de akkerbouwgewassen komt de meeste wildschade voor in granen. In graszaad en koolzaad komt relatief gezien veel wildschade voor. Ganzen zijn de belangrijkste schadeveroorzakers. In strenge winters vertoont de akkerbouwschade hoge pieken. In dergelijke winters zijn de akkerbouwgewassen meer schadegevoelig en zijn er bovendien meer ganzen in Nederland. In de tuinbouw komt de meeste wildschade voor

Wildschadebedrag (f) per provincie + belangrijkste schadeveroorzaker

gemiddelde 1993-1997

in peulvruchten, bladgroenten en kool. Aan peulvruchten doen met name duiven, fazanten, roeken en andere kraaiachtigen zich tegoed. Bij bladgroenten en kool zijn duiven, fazanten, hazen en konijnen de boosdoeners. Overigens is de duivenschade groter dan de cijfers aangeven, omdat de houtduivenschade niet vergoed wordt door het Jachtfonds.

Nieuwe Flora- en faunawet

Op dit moment is de Jachtwet nog in werking. De nieuwe Flora- en faunawet wordt naar verwachting dit jaar van kracht. De jacht wordt door deze wet drastisch ingeperkt: het aantal wildsoorten waarop mag worden gejaagd is teruggebracht van negenentwintig naar vijf. Alleen konijnen, hazen, fazanten, eenden en houtduiven zijn nog bejaagbaar. Deze vijf wildsoorten komen overeen met driekwart van het jaarlijkse afschot. Ganzen, smienten en roeken, de grootste schadeveroorzakers, zijn dus niet meer bejaagbaar in de nieuwe Flora- en faunawet. Bovendien zijn deze vogels moeilijk te weren. Veel grondgebruikers en jachthouders zien de nieuwe wet daarom met zorg tegemoet.

Veel arbeid en middelen

In tabel 1 zijn de mogelijkheden ter voorkoming van wildschade en een indicatie van de effectiviteit weergegeven. In tabel 2 zijn de jaarkosten en de arbeid van deze preventieve maatregelen weergegeven. Uit deze tabellen blijkt dat er veel mogelijkheden zijn om wild te weren. Echter de meest effectieve methoden blijken veelal ook de duurste te zijn. Tellers moeten berekenen of de kosten van wildpreventie opwegen tegen de baten.

Duurste methoden effectiefst

Het aanpassen van de zaaimethode kost niets en is toch redelijk effectief. Het zou daarom de basis moeten vormen bij het voorkomen van wildschade. Het aanpassen van de zaaimethode kan gebeuren door dieper te zaaien, zoveel mogelijk gelijktijdig te zaaien en te zorgen dat geen zaaizaad gemorst wordt. Een precisiezaaimachine heeft wat dit betreft de voorkeur boven een nokkenradzaaimachine. Nadeel is dat dieper zaaien een vertraagde en soms onregelmatige opkomst kan geven. Volledige wering is alleen mogelijk door het plaatsen van voldoende hoge en fijne rasters tegen lopend wild of het afdekken van een gewas tegen vliegend wild. Ook de ervaringen met wildakkers zijn goed, hoewel niet veel toegepast. Wel zal duidelijk zijn dat het wild van de wildakker vertrekt als daar het voedsel op is. Tegen sommige

	Duif	Eend	Fazant	Gans	Haas	Hert	Roek	Zwijn
Maatregel								
Afdekking	XXXXX	XXXXX	XXXXX	XXXXX	XXXXX	XXXXX	XXXXX	XXXXX
Raster	XXXXX	XXXXX	XXXXX	XXXXX	XXXXX	XXXXX	XXXXX	XXXXX
Wildakker	XXXX	XXXX	XXXX	XXXX	XXXX	XXXX	XXXX	XXXX
Valkenier	XXXX	XXXX	XXXX	XXXX	XXXX		XXXX	XXXX
Verjagen	XXX	XXX	XXX	XXX	XXX	XXX	XXX	XXX
Nestplaats	XXX		X-XXX		XXX			
Verklaring:	geen kruisjes = geen effect; XXXXX = zeer goed effect							

Maatregel	Jaarkosten excl. arbeid (f/hectare)	Arbeid (uren/hectare)	Opmerking
Afdekking	700-1.750	48	Afhankelijk van soort net/zeil
Raster	Vanaf 100	13-50	Afhankelijk van hoogte, fijnheid raster, enz.
Wildakker	175-365	1	Afhankelijk van mengsel
Valkenier	17.000	0	Kosten per bedrijf bij 30 dagen; bij 25 hectare f680/hectare en bij 50 hectare f340/hectare
Verjagen	0-1.125	1-50	Afhankelijk van methode
Nestplaats	0-30	PM	Afhankelijk van nestkast

wildsoorten kan het effectief zijn foerageergebieden aan te leggen. Bij rotganzen blijkt een gebiedsmatige aanpak van opvang (foerageergebied) en verjagen goed te werken, omdat dit op relatief kleine oppervlakten kan. In gebieden met andere soorten ganzen en smienten zijn zeker enkele duizenden hectares nodig, zodat dit bij die vogelsoorten geen praktische oplossing is.

Alle vormen van verjagen (vogelverschrikker, spannen van draden, knalapparaat, afspelen van angstkreten, valkenier, vogelafweerpistool) hebben een redelijk tot goed resultaat. Ook hier geldt dat de duurdere methoden het meest effectief zijn. Een vrij nieuwe vogelverschrikker is een op een roofvogel gelijkende vlieger. Deze zijn verkrijgbaar als 'gewone' vlieger en als 'heliumvlieger'. Plaatsing van deze vliegers moet langs een aanvliegroute van de vogels zijn. Kennis van zaken is dan ook noodzakelijk. Heliumvliegers hebben als voordeel dat ze ook bij windstil weer kunnen vliegen. Het afspelen van angstkreten is effectief bij onder andere merels, kraaien, roeken, spreeuwen en mussen. Het werkt echter niet bij duiven. Voor iedere vogelsoort worden uiteraard andere angstkreten afgespeeld. Met een vogelafweerpistool kunnen lichtkogels en 'gillende keukenmeiden' afgeschoten worden. Bij alle verjaagmethoden geldt dat het belangrijk is tijdig te beginnen

en af te wisselen met andere methoden. Het is mogelijk een nestplaats te maken voor torenvalken, allerlei soorten uilen en marterachtigen. Torenvalken en uilen vangen hoofdzakelijk muizen en kleine vogels, maar schrikken ook duiven af. Sperwers, haviken en kiekendieven schrikken ook grotere vogels af, zoals roeken en fazanten. De populatie roofvogels hangt sterk samen met de muizenpopulatie: hoe meer muizen, hoe meer roofvogels. Marterachtigen, zoals wezels, hermelijnen en bunzingen vangen vooral muizen, maar eten ook eieren, kleine vogels en soms konijnen.

Vogelschade onderzoeken

Wildschade is een toenemend probleem en het beperken ervan is niet eenvoudig en vergt veel inzet aan middelen en arbeid. Daarom dient men tijdig te beginnen: wees wild te slim af! Vogels zijn de grootste boosdoeners en het moeilijkste te weren, daarom is meer onderzoek naar het voorkomen van vogelschade gewenst. Methoden van wildschade-beperking kunnen het best afgewisseld en/of gecombineerd worden. In dat kader is het verstandig om een goed contact te onderhouden met de jachthouder. Met het oog op de schade-afwikkeling is het tenslotte belangrijk om schade en de genomen maatregelen goed te registreren.